

62. årgang

2. hæfte

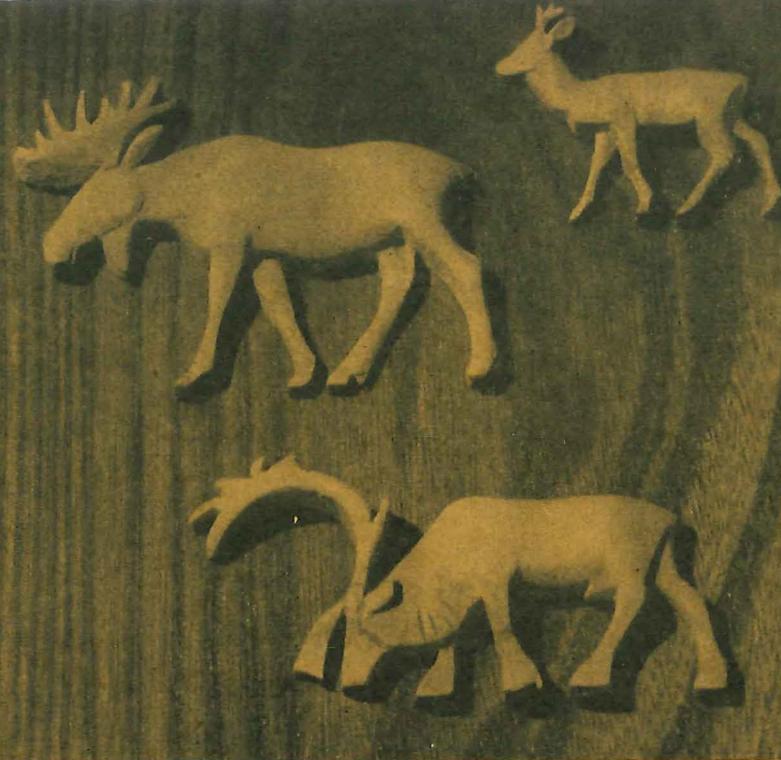
Tidsskriftet er medlemsblad for „Naturhistorisk Forening for Jylland“, „Naturhistorisk Forening for Sjælland“, „Naturhistorisk Forening for Lolland-Falster“, „Naturhistorisk Forening for Fyn“, „Naturhistorisk Forening for Bornholm“ og „Lepidopterologisk Forening“

Redaktion: Edwin Nørgaard

I KOMMISSION HOS P. HAASE & SØN, KØBENHAVN

CLEMENSTTRYKKERIET

AARHUS 1956

NATUR OG MUSEUM

Populær-videnskabelige småskrifter

Udgivet af

NATURHISTORISK MUSEUM, AARHUS

Udkommer med fire numre årligt.

Enkelte numre kr. 1,50. Abonnement kr. 5,00

Abonnerenter får foruden tidsskriftet tilsendt meddelelser om „Søndagens filmserie“, ekskursioner, udstillinger, årsberetning m. m.

Museet er åbent hverdage (undtagen mandag) 14—17, søndage 13³⁰—17.
Kontortid 10—17. Tlf. Aarhus 29777

INDEX

OVER DE I FLORA OG FAUNA, ÅRG. 1 - 58 (1893 - 1952)
NÆVNTE

LEPIDOPTERA

UDARBEJDET AF
TORBEN W. LANGER

AARHUS 1953 · 56
(TRYKT SOM BILAG TIL FLORA OG FAUNA, ÅRG. 59 · 62)

Om Anholt, og specielt om sommerfuglene dør.

Af *Ove Høegh-Guldberg* og *G. Dam Jeppesen*
(Gjedved).

Anholt er den af alle danske øer i de hjemlige farvande, der ligger længst fra fastlandet (45 km fra Jylland og 45 km fra Sverrig), og da dens topografi og geologi også er ejendommelig, må dens fauna og flora kunne vise interessante forhold.

Skat Hoffmeyer har tidligere i dette tidsskrift givet meddelelse om sommerfugle på Anholt, hvor dels han, dels von Linstow, men først og fremmest den på øen bosatte tømrermester Baasch har samlet. (Se F. og F. 1943, s. 26 og s. 47, og 1950, s. 95 og s. 97.)

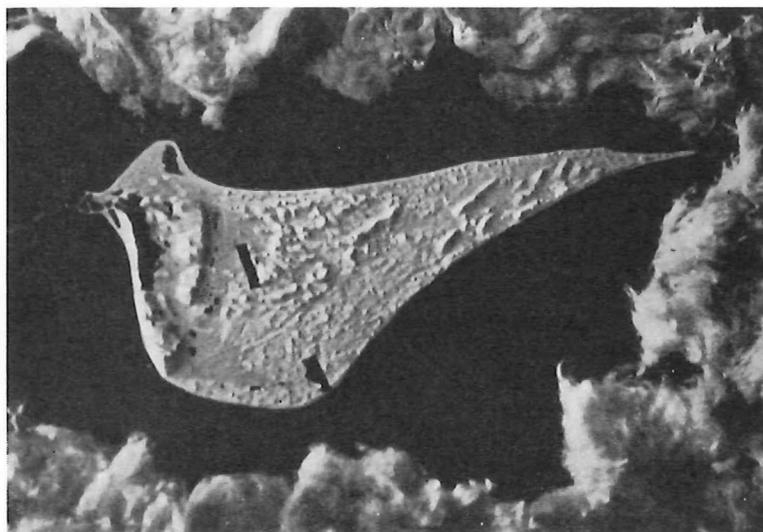

Fig. 1. Reliefkort over Anholt.

Som billedet fig. 1 viser, er øen stort set trekantet og består af en lille vestlig del (som også er trekantet, 3 km i N.-S. og 1,5 km i Ø.-V.) med høje bakker omkring en lavning; på udsiden falder disse bakker stejlt af. I læ af den østlige skrånt ligger Anholt by omkring kirken; spredt i bakkerne ligger små ejendomme og sommerhuse, men ellers bor der kun mennesker ved havnen (som ligger på nordvestpynten) og ved fyret nær østspidsen af øen, 8-9 km fra nærmeste nabo. Kun i bakkelandet er der mulighed for landbrug; men efter bygningen af havnen i 1902 foretrækker

næsten hele befolkningen, godt 200 mennesker, fiskeriet, så nu ligger det meste af den tidligere dyrkede jord hen som enge og tørre græsbakker. Selv præsten har nu egen kutter i øen. To erhverv, som i gamle dage gav betydelige indtægter, var bjergning af strandede skibe og sælhundefangst.

Bakkelandet er den ene af de to landskabstyper på øen. Hele den østlige og største del står i den skarpeste kontrast dertil; det er et goldt og øde klitlandskab, der bærer det betegnende navn »Ørkenen«; her ligger kilometer efter kilometer af store flyvesandsklitter uden vej eller sti.

Bakkelandet, der i Sønderbjerg og Nordbjerg tårner sig op til en højde af 48 og 39 meter, består af lagdelte diluvialdannelser, der flere steder er forstyrret af isen fra den sidste istid. Isen har øverst efterladt et tyndt lag moræneler og stenet sand (højst 1-2 meter), og da dette lag er stærkt udvasket for kalk og desuden flere steder dækket af flyvesand, forstår man, at boniteten er dårlig, og at anholterne foretrækker fiskeriet.

Som et smørhul ligger lavningen mellem bakkerne. Oprindeligt har her været en fjord med munding mod øst, senere en afgrænsset sø, af hvilken der nu kun er en lille dam tilbage i kæret.

Mens bakkerne er de sidste rester af en større ø, der ragede op af littorinatidens Kattegat, er resten af Anholt, Ørkenen, dannet som strandvolde under den efterfølgende landhævning. De ældste strandvolde ligger i ca. 10 meters højde i Ørkenens nordvestlige del. Herfra skråner landet jævnt ned mod Pakhusbugten i sydøst, hvor øen stadig vokser. Området lige øst for bakkepartiet er dog lavere, end man kunne vente. Årsagen er, at det fine sand af vinden er ført mod øst, hvor det danner kæmpemæssige indlandsklitter oven på strandvoldene. Sandet har her en ejendomsmælig brungul farve på grund af forvitrede jernmineraler, der omgiver sandskornene. I lavklitterne langs kysterne er jernet ikke forvitret endnu, og Anholts strandsand, der næsten udelukkende består af kvarts, er derfor skinnende hvidt.

Efter havnens bygning forandredes strømforholdene, og der dannedes en stor landtunge nordøst for havnen; indenfor klitterne ligger her et par store vejler med rig vegetation og masser af fugle. Partiet er fredet og adgang forbudt – ellers må enhver, der løser kort hos kammerjunkeren, færdes overalt på øen. Længere mod øst æder havet af nordkysten, og man har i tidernes løb måttet flytte fyret flere gange, ligesom man nu har sikret det ved højder.

Som øens navn antyder, har den engang været skovbevokset, dækket af fyr, gran og enebær. Men beboerne mishandlede skoven og kogte tjære af nåletræerne. Også til det fyrtårn, som Frederik II i 1560 havde beordret rejst og passet, blev der i be-

gyndelsen brugt ved fra øen; men det blev hurtigt forbudt. Midt i det 17. århundrede fik flyvesandet magten og ødelagde øen. I slutningen af sidste årh. begyndte man at anlægge plantager, mest bjergfyr og skovfyr, og nu er knap $\frac{1}{2}$ af bakkepartiet skovklædt, tildels med høje træer; desuden er der et par lave, vindblæste fyreplantager i ørkenens vestlige del.

I Hoffmeyers første artikel diskuteses det spørgsmål, om der er kontinuitet i fyrebevoksningen og dermed i de sommerfuglearter, der lever af fyr.

Sommerfuglene på Anholt kan enten stamme fra den tid, da øen var landfast med Jylland, eller de kan være rejst dertil siden.

Fig. 2. Anholt. Sønderbjerg fra øst.

I sidste tilfælde kan de være fløjet dertil (og de gode flyvere gør sikkert stadig dette), eller de kan være indslæbt som æg eller larver med foderplanten.

På disse breddegrader af vort land er der 13 arter med forskellig flyvetid, som lever helt eller helst af fyr. Heraf var der til i år taget 6 på Anholt, idet Baasch havde fundet *Sphinx pinastri*, *Dendrolimus pini*, *Thera obeliscata*, *Elloia prosapiaria* og Hoffmeyer *Macaria liturata* og *Bupalus piniarius*. Med undtagelse af *prosapiaria* fandt vi alle disse (*pini* som larve), og som ny for Anholt fandt vi 3 fine eksemplarer af *Panthea coenobita*. I slutningen af juni flyver 7 fyrearter, og af disse 7 er det kun *Eupithecia pini*, der har holdt sig udenfor nettet endnu. De resterende 6 arter bør søges energisk i deres rette flyvetid (*Panolis piniperda*, *Thera firmata*, *eupitheciene pini*, *lanceata* og *indigata* samt *Boarmia secundaria*).

Efter oplysninger, vi har indhentet, særligt hos øens ejer, kammerjunker von der Maase, er beplantningen af Anholt sket i 3 tempi: 1) Omkring 1860 blev der på østsiden af Nordbjerg sået frø af østrigsk fyr. 2) Omkring 1885 blev der plantet bjergfyr i kirkegårdsplantagen og øst for Sønderbjerg. 3) Omkring 1900 anlagdes plantagen på bakkerne. Planterne hertil købtes i Djursland.

Man har i de os tilgængelige kilder kun omtalt den sidste beplantning, og vi havde derfor troet, at vi hos ældre folk på øen kunne få oplyst, om der havde været enkelte træer eller buske tilbage af den gamle skov, inden de nye nåletræer blev plantet.

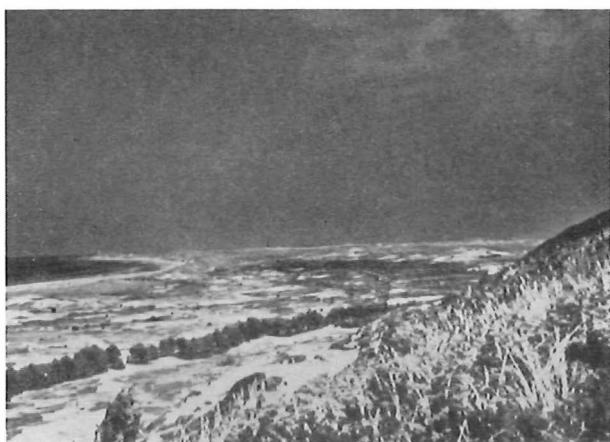

Fig. 3. Udsigt fra Nordbjerg over ørkenen mod fyret.

Efter de nye oplysninger vil det ikke være muligt at sige noget afgørende i kontinuitetsspørgsmålet. I K. J. V. Steenstrups artikel: Om Fyrreskovens Forsvinden paa Anholt (Tidsskr. f. Skovvæsen 1896) omtales ikke, hvorvidt der var smårester tilbage. Det forekommer os dog tilladeligt at tro, at der har været så meget tilbage, at kontinuiteten har været bevaret. Det passer med, at man af junis 7 fyrræarter har fundet de 6; men det ville være et plus for teorien, hvis man også fandt de 4 svagtflyvende eupithecier, *T. firmata* og *B. secundaria*.

Man må imidlertid ikke tro, at Anholts sommerfuglefauna kun er præget af fyrræbevoksningen. Der er en rig og afvekslende vegetation på øen. I Ørkenen gror der naturligvis ikke meget, særlig ikke mod øst, hvor klitterne bliver nøgne og derfor »levende«. Enkelte selvsåede fyr og ene søger at finde fodfæste sammen med sandstar, timian, revling, blåmunke, pimpinelle og

fremfor alt mos og lav. Mod vest i Ørkenen findes som omtalt nogle små plantager, og man har plantet hjelme og mærehalm. I Ørkenens sydvestlige del er der hedestrækninger med lyng, gyvel og ene, og ned mod pakhusbugten er der lave sletter, hvor forblæste pile og enkelte roser har slæt rod.

På den øvrige del af øen er der en righoldig vegetation svarende til lokaliteten – klitterne, strandsøerne, bakkelandet, engen, mosen, kæret og plantagen. En opremsning af plantenavne vil føre for vidt, men interesserede kan henvises til Hobolts lister i bogen: Anholt i Fortid og Nutid (s. 34). I bakkerne gror eg, birk, el, tjørn, pil, poppel, rødgræn og ædelgræn, bjergfyr og skovfyr, hassel, ja selv en lille bøgelund med høje træer finder man (den er efter sigende plantet, fordi man ved en fejltagelse havde sendt et bundt små bøgetræer med, da plantagen blev anlagt). I byens haver er der en frodighed af træer, buske og blomster af mange slags. Da vi besøgte øen, blomstrede syrenerne, og i skumringen var der fuldt af sværmerne og ugler (mest *Rhyacia simulans*) omkring blomsterklaserne. (På sukkelokningen på byens træer og væle var der trods denne konkurrence masser af dyr, gennemsnitligt over 10 på hver smøring.)

Inden vi helt går over til sommerfuglene, skal vi kort nævne, at vi af varmblodede dyr havde den oplevelse at se natravnien i virksomhed. Den sad ved midnatstid på vejen fladt trykket nedengang imellem fløj den op i et par meters højde, hvor den stod stille med flaksende vinger, mens den formodentlig snuppede en af de sommerfugle, der var på vej til vor sukkelokning. Når vi nærmede os, gled den lydløst bort som en skygge for straks efter at dukke op igen på vor smørerute. Og vi kan korrigere den oplysning i Hobolts ovenomtalte bog, at pindsvinet ikke findes på øen. Tværtimod så vi om natten i engen flere par, der opførte sig på en så støjende og erotisk måde, at der nok er endnu flere nu, da disse linier skrives.

Vort besøg på Anholt var kort, fra 25.–27. juni 1955, men det var intensivt. Biskop Hoffmeyer, der skulle på visitats, havde inviteret forfatterne af disse linier og to sommerfuglesamlende drenge med. Vi opholdt os på øen fra lørdag aften til mandag eftermiddag. Vejret var varslet dårligst muligt, men meteorologerne tog heldigvis fejl, og de tre dage blev optakten til den dejligste sommer i mands minde med sol og klar himmel om dagen og lune nætter. Vi benyttede tiden godt og vore senge meget lidt. Dagdyr var der ganske vist ikke mange af, men så mange flere om natten. Vi havde selv ambulant elektricitetsværk med til de blå lamper, og vi lyste begge aftener i kanten af fyreplantagen på bakken ved havnen. En anden lampe, tilsluttet byens jævnstrøm, stillede vi op på bybakken oven over haverne; desuden sukkelokkede vi på byens træer og i plantagen.

I 1943 omfattede listen over Anholts sommerfugle 57 arter; i 1950 kom der 56 nye arter til. Vi genfandt af disse 113 arter de 46, men fandt yderligere 57 arter, så Anholtlisten nu omfatter ialt 170 arter, hvorfor en samlet liste skal anføres her:

De nye arter er mærket med *.

<i>Papilio machaon</i> L.	<i>Stilpnobia salicis</i> L.
<i>Pieris brassicae</i> L.	<i>Malacosoma castrensis</i> L.
— <i>rapae</i> L. *	<i>Lasiocampa trifolii</i> Schiff.
— <i>napi</i> L. *	<i>Dendrolimus pini</i> L.
<i>Gonopteryx rhamni</i> L.	<i>Phragmatobia fuliginosa</i> L.
<i>Pyrameis atlanta</i> L.	<i>Spilarctia lutea</i> Hfn. *
— <i>cardui</i> L.	<i>Spilosoma menthastris</i> Esp.
<i>Vanessa io</i> L.	<i>Diacrisia sannio</i> L.
— <i>urticae</i> L.	<i>Panthea coenobita</i> Esp. *
— <i>polychloros</i> L.	<i>Calocasia coryli</i> L. *
— <i>antiopa</i> L.	<i>Acronycta leporina</i> L.
<i>Polygonia c-album</i> L.	— <i>megacephala</i> L. *
<i>Melitaea cinxia</i> L.	— <i>psi</i> L. *
<i>Dryas paphia</i> L.	<i>Euxoa cursoria</i> Hfn.
<i>Rathora lathonia</i> L.	<i>Agrotis ypsilon</i> Rott.
<i>Argynnis aglaja</i> L.	— <i>segetum</i> Schiff. *
— <i>niobe</i> L.	— <i>vestigialis</i> Rott. *
<i>Satyrus semele</i> L.	— <i>cinerea</i> Hb. *
<i>Epinephele jurtina</i> L.	— <i>exclamationis</i> L.
<i>Heodes phlaeas</i> L.	<i>Rhyacia simulans</i> Hfn.
<i>Polyommatus icarus</i> Rott.	<i>Diarsia festiva</i> Schiff. *
<i>Cupido minimus</i> Fuessl. *	— <i>rubi</i> View. *
	— <i>c-nigrum</i> L.
<i>Acherontia atropos</i> L.	— <i>plecta</i> L. *
<i>Sphinx ligustri</i> L.	<i>Axylia putris</i> L. *
— <i>pinastri</i> L.	<i>Pseudospaelotis augur</i> F.
<i>Smerinthus ocellatus</i> L. *	<i>Actebia praecox</i> L.
<i>Amorpha populi</i> L.	<i>Naenia typica</i> L.
<i>Macroglossa stellatarum</i> L.	<i>Tryphaena pronuba</i> L.
<i>Celerio galii</i> Rott.	— med kantplet
<i>Pergesa porcellus</i> L.	— uden kantplet
<i>Dicranura vinula</i> Bdv.	<i>Barathra brassicae</i> L.
<i>Lophopteryx camelina</i> L. *	<i>Trichochlea albicolon</i> Hb.
<i>Pterostoma palpina</i> L. *	<i>Scotogramma trifolii</i> Rott. *
<i>Phalera bucephala</i> L.	<i>Mamestra contigua</i> Vill.
<i>Drepana falcataria</i> L. *	— <i>thalassina</i> Rott. *
<i>Cilix glaucata</i> Sc. *	— <i>dissimilis</i> Knoch.
<i>Palimpsestis duplaris</i> L. *	— <i>oleracea</i> L. *
— <i>or</i> F.	— <i>pisi</i> L. *
<i>Dasychira pudibunda</i> L. *	— <i>dentina</i> Esp. *
<i>Orgyia antiqua</i> L.	

- Mamestra serena* F. *
- Dianthoecia cucubali* Schiff. *
- *lepidia* Esp.
  - *nana* Rott.
- Aplecta nebulosa* Hfn.
- Heliophobus reticulata* Vill.
- Hypihilare littoralis* Curt.
- Orthosia circellaris* Hfn.
- Amphipyra tragopogonis* L.
- Stygiostola umbratica* Goeze *
- Dipterygia scabriuscula* L.
- Hadena rurea* F. *
- *monoglypha* Hfn.
  - *sordida* Bkh.
  - *obscura* Hw. *
  - *basilinea* F. *
  - *secalis* L.
- Oligia strigilis* L.
- *latruncula* Hb. *
  - *fasciuncula* Hw. *
  - *bicoloria* Vill.
- Luperina testacea* Schiff.
- Trachea atriplicis* L.
- Euplexia lucipara* L. *
- Trigonophora meticulosa* L.
- Talpophila matura* Hfn.
- Hyppa rectilinea* Esp. *
- Caradrina morpheus* Hfn. *
- *selini* BdW.
- Arenostola elymi* Tr.
- Pyrrhia umbra* Hfn.
- Gonospileia mi* Cl. *
- Catocala fraxini* L.
- *nupta* L.
- Plusia pulchrina* Hw. *
- *gamma* L.
- Scoliopteryx libatrix* L.
- Zanclognatha tarsipennalis* Tr.
- *nemoralis* F. *
- Hypena proboscidalis* L.
- Hemithea aestivaria* Hb.
- Thalera fimbrialis* Sc.
- Calothysanis amata* L.
- Cosymbia punctaria* L. *
- Acidalia rubiginata* Hfn.
- *ternata* Schrank.
- Acidalia floslactata* Hw. *
- Sterrhia aversata* L.
- Lythria purpurata* L.
- Mesotype virgata* Hfn.
- Mysticoptera sexalata* Relz. *
- Eucosmia undulata* L.
- Lygris testata* L.
- Lyncometra ocellata* L. *
- Plemyria bicolorata* Hfn.
- Thera obeliscata* Hb.
- Dysstroma citrata* L. *
- Xanthorhoë fluctuata* L.
- *montanata* Schiff.
  - *ferrugata* Cl. *
- Euphyia silaceata* Schiff. *
- *bilineata* L.
- Epirrhoë galiata* Schiff.
- *rivata* Hb.
  - *alternata* Müll. *
- Perizoma albulata* Schiff. *
- Hydriomena coeruleata* F. *
- Pelurga comitata* L.
- Eupithecia venosata* F.
- *subumbrata* Schiff. *
  - *exiguata* Hb. *
  - *pusillata* F. *
  - *intricata* Zett. f. *arceuthata* Frr. *
  - *vulgata* Hw. *
  - *castigata* Hb.
- Lomaspilis marginata* L.
- Cabera pusaria* L.
- *exanthemata* Sc. *
- Macaria signaria* Hb.
- *liturata* Cl.
- Opistographis luteolata* L.
- Ellopia prosapiaria* L.
- Ourapteryx sambucaria* L.
- Phalaena syringaria* L.
- Gonodontis bidentata* Cl.
- Biston betularius* L.
- — ab. *carbonaria* Jord.
- Tephrosia punctulata* Schiff. *
- Cleora lichenaria* Hfn.
- Ematurga atomaria* L.
- Bupalus piniarius* L.

Man har ofte det indtryk, når man samler et nyt sted, at alle dyrene har et særpræg. Måske er det bare forventningen, der sugererer én dertil; men selv i mere rolig sindstilstand forekommer det os, at der over vore Anholtdyr er noget klart og skarpt-tegnet.

Til nogle af arterne skal her knyttes enkelte kommentarer.

Cilix glaucata: Dette er en meget nordlig notering, den nordligste siden det gamle fund i Hanherred.

Panthea coenobita har i Jylland bredt sig stærkt i de senere år. Hvis den ikke har været fastboende på Anholt i århundreder,

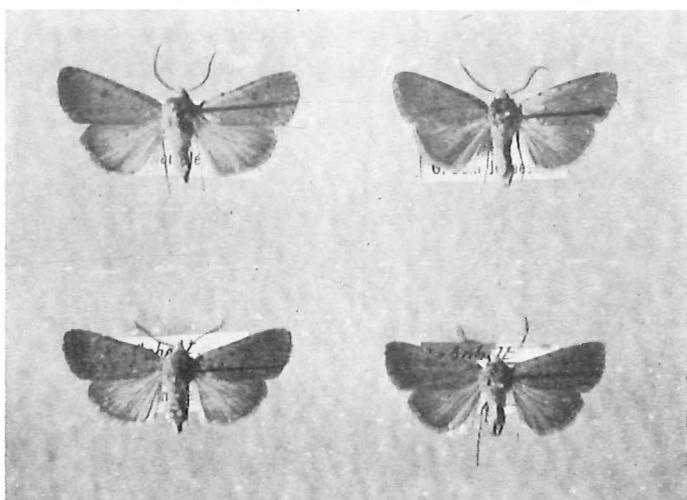

Fig. 4. *Caradrina selini*. Anholt-type.

kan den være kommet flyvende enten fra øst eller fra vest. Derimod er det nok mindre sandsynligt, at den er indslæbt med fyreplanterne, da disse (i hvert fald de, der blev plantet o. 1900) er importeret fra Djursland på et tidspunkt, hvor *coenobitas* invasion på halvøen endnu ikke var påbegyndt.

Agrotis ypsilon: Eksemplaret er meget fint; det kan ikke være en overvintrer, men dyret må være immigrant.

Rhyacia simulans: Vi fik i alt ca. 30 eksemplarer, både af den normale og af den mørke form; vi tog den både på lys og sukkerlokning, men flest på syrenblomster og i skumringen bag ruderne i et skur.

Hadena sordida: Vi tog mange, og nogle af dem er meget lyse, næsten som f. *engelharti*. Hvis denne er en økologisk form af

sordida, er det jo heller ikke så mærkeligt at træffe den så langt borte fra dens hidtidige findested, da Anholt i så meget minder om Vestkysten.

Hyppa rectilinea: Kun ét eksemplar, men det er usædvanlig smukt og stærkt tegnet.

Caradrina selini (fig. 4) var vort interessanteste fund. Hoffmeyer havde allerede i 1950 fået tilsendt 2 ret medtagne eksemplarer fra Anholt fyr; fyrmesteren havde fanget dem i en vindueskarm, ikke på lanternen; men man var alligevel tilbøjelig til at anse dem for tilflyvere. Ellers er arten jo kun fundet på Bornholm og i et eksemplar på Skagen i 1932. Nu fandt vi den almindelig alle de steder, vi samlede, og vi 5 samlere fik tilsammen over 40 eksemplarer; genitalbestemmelsen er utvetydig. Målene er fra 26 til 31 mm, de fleste ligger på 28, mens de os tilgængelige bornholmske selinier måler fra 29 til 33 mm med gennemsnit ved 30. Målene ligger altså i underkanten af *selinis* nominatform (28–33); men de er dog tydelig større end formen *obscurior* Nordstrøm, der måler 24–27 mm og forekommer i Sverige fra Småland og nordpå. Også i farvetone og tegning adskiller Anholtdyrene sig fra Bornholmerne; disse er mere violetgrå (i retning af *R. subrosea*) og pånere i tegningen, hvor Anholtdyrene er rent grå og ligesom gnidrede. De er også spinklere end Bornholmerne. Vi har ikke haft eksemplarer af *obscurior* at sammenligne med, men Draudt skriver i Seitz' supplement, at arten er uhyre foranderlig fra lokalitet til lokalitet. Man ville derfor sikret heller ikke finde overensstemmelse med *obscurior*, sådan som Hoffmeyer er tilbøjelig til i F. og F. 1950, s. 98, men kunne snarere være berettiget til at opstille en særlig Anholtform med de ovenfor nævnte kendetegn. På en så isoleret ♂ skulle der jo også fremfor noget andet sted være mulighed for indavl uden risiko for raceblanding fra omgivelserne.

Gonospileia mi: Vi så ikke *glyphica* – mon deres veje er skilte før denne ♂?

Euphyia silaceata: Et meget stort eksemplar med 30 mm vin gefang; det er en meget sen notering, men dyret var heller ikke ret kønt.

Epirrhoë galiata tog vi ca. 10 stk. af, både på bybakken og ude i Ørkenen, men flest ved havnen på de røde skure.

Biston betularius ab. *carbonaria*: På Anholt er der i hvert fald ingen industri, som skal have skyld for denne melanisme.

Ematurga atomaria: Eksemplarerne er af østdansk type.

Vort besøg på Anholt blev en stor oplevelse for os, ikke alene på grund af de mange gode dyr, vi fandt, men også på grund af øens skønhed og befolkningens venlighed og de paradisiske Frode Fredegod-tilstande, der hersker. Man låser ikke dørene

nogetsteds, og vi havde under hele opholdet, dag og nat, vore sager til at ligge under åben himmel ved vejen gennem den øde plantage. Vi tabte den første nat desværre et dræbeglas langt derfra; det fandt vi den sidste morgen, pænt henlagt i plantagen ved bunken af vore andre ting.

Kurven over sommerfugleagtagelser på Anholt har en stejl stigning. I Harald Kiddes »Helten«, der maler alt i de sorteste farver, fortælles om en »enlig sommerfugl, der åbenbart har forvildet sig til øen«. Achtion Friis meddeler i »De Danskes Øer« flere iagttagelser, blandt andet af admiral og sørgekåbe. Gennem Hoffmeyers artikler og nærværende linier stiger kurven kraftigt, og der vil sikkert i fremtiden kunne gøres mange og interessante fund endnu.

Sommerfugle i Frøslev Mose. Her i tidsskriftet skrev ingeniør L. Wolff i 1934 om sommerfugle i Frøslev Mose. I dag ca. 20 år efter kan jeg supplere 1934-listen efter i fem år at have fulgt mosens dyre- og planteliv: *P. machaon* er blevet sjælden. — *A. crataegi* er kun taget i 1950. — *Pieris*-arterne alm. — *L. daplidice* talrig i 1950, herefter forsvundet helt samtidig med at læbælterne beplantedes. — *G. rhamni* alm. hvert år. — *C. edusa* alm. i 1950, ikke set siden. — *C. hyale* alm. i 1950, enkelte i 1951. — *P. atlanta* alm. i 1950. — *P. cardui* alm. i 1950-51-52 og meget talrig i juli 1954, ingen i 1955. — *V. io* ikke alm. — *V. urticae* ret alm. — *V. polychloros* 1 stk. i 1950. — *M. aurinia* mange i 1950. — *M. cinxia* alm. i 1950, nu sjælden. — *A. lathonia*, *A. aglaja* og *A. selene* er stadig alm. — *M. athalia* og *A. niobe* er blevet sjældne. — *A. arsilache* er i stadig tilbagegang. — *S. semele* ret alm. i plantagen. — *A. hyperantus* og *E. jurtina* alm. overalt. — *C. pamphilus* findes i en stor type i selve mosen. — *C. tullia* alm., men lokal. — *P. megaera* ret alm. i 1955. — *C. rubi* alm. — *S. ilicis* ret alm. i 1950, herefter aftaget stærkt i antal. — *R. betulae* alm., hvor der er slæn. — *H. phlaeas* meget alm. sidst på sommeren 1955. — *H. hippothoe* er desværre i aftagen. — *C. minimus* ret konstant hist og her. — *S. argus* et enkelt sted i plantagen. — *L. icarus* er her ikke så alm. som *semiargus*. — *L. alcon* har jeg aldrig set, skønt der findes store mængder af foderplanten. — *S. argiolus*, begge generationer ved plantagen i 1950, siden er den ikke set. — *A. lineola*, *A. flava* og *A. sylvanus* alm. overalt. — *A. comma* meget sjælden. — *H. malvae* alm. i 1950, nu sjælden. — *T. tages*, et par stykker i 1953.

Nordborg, november 1955.

H. J. Henriksen.

Nogle sommerfugleformer.

Af T. W. Langer
(Det kgl. Bibliotek, København).

1. *Colias hyale* L. og dens former.

Der er i Flora og Fauna ikke omtalt en eneste *hyale*-form på trods af, at denne art i virkeligheden er meget varierende, og at der er navngivet talrige former. Da jeg i anden anledning har gennemgået en del afvigende, danske sommerfugleformer, har jeg i en samling, tilhørende konsulent Henriksen, Nordborg, og i min egen samling fundet følgende varianter af *hyale*:

- f. *heliceides* de Selys 1844: oversiden, især bagvingerne, af tydeligt grønlig bundfarve (Bov 8. 8. 50, Henriksen).
- f. *flava* Husz. 1881: grundfarve gul i stedet for hvid, en sjælden, recessiv form (Krusaa 27. 8. 50, Henriksen).
- f. *pupillata* Lpk. 1936: forvingemidtplet med lys kerne, som undersidevariant ret alm. (Rungsted 13. 6. 46, Langer).
- f. *bipupillata* Cab. 1922: på bagvingeoversiden to vel adskilte orangepletter i stedet for en dobbeltplet (Taasinge 10. 8. 47, H. Christensen).
- f. *deannulata* Rocci 1920: bagvingeundersidens midtplet kun omgivet af den sorte rand omkring selve sølvpletten, mens den normale, bredt mørke rand mangler (Rungsted 13. 6. 46, Langer).
- f. *flavofasciata* Lamb. 1907: forvingens lyse sømbånd sammenhængende, nedentil i direkte forbindelse med grundfarven, alm., især hos ♂♂ (Rungsted 13. 6. 46, Langer).
- f. *flavoradiata* Osth. 1925: den mørke forvingespids gennemskåret af gule årer (Taasinge 10. 8. 47, H. Christensen).
- f. *unimaculata* Tutt 1896: bagvingeoversidens orangeplet enkelt, undertiden tillige på undersiden, sikkert alm. (Taasinge 10. 8. 847, Christensen).
- f. *intermedia* Tutt 1896: bagvingeoversiden mangler mørke pletter inden for sømpletterne, alm. (Bummelund 21. 8. 50, Henriksen).
- f. *obsoleta* Tutt 1896: bagvingeoversiden helt uden mørke tegninger, betydeligt sjældnere end foregående (Taasinge 10. 8. 47, H. Christensen).
- f. *opposita* Zus. 1918: på undersiden en fuldstændig række meget kraftigt udviklede submarginalpletter (Broerne, Fyn 12. 8. 47, H. Christensen). Dette exemplar er desuden afvigende derved, at venstre bagvingeundersides midtplet ikke blot som normalt har een, men hele to små sølvskinnende bi-pletter; den extra plet sidder på sømsiden af den store sølvplet.

Der må utvivlsomt rundt om i samlingerne sidde flere former,

som fx. f. *pygmaea* Lamb. 1906, der er dværgen, f. ♀ *pallida* Robs. & Gard. 1886 med crème farvet overside, f. ♀ *flavida* Gruber 1932 med normal grundfarve men gule pletter i forvingesømnen, f. ♂ *albicans* Metschl 1922 med crèmegul grundfarve, f. *macropuncta* Finke 1934 med påfaldende stor forvingemidtpunkt, f. *parvipuncta* Lpk. 1954 med lillebitte do., f. *pallidior* Cockll. med bagvingemidtpunkt af grundfarven eller næsten, o. a. Dersom nogen skulle finde sådanne exemplarer eller afvigende former, der ikke her er omtalt, ville jeg være taknemmelig for at modtage oplysning derom til brug for det kommende dagsommerfuglebind, ligesom jeg også meget gerne modtager oplysninger om andre dagsommerfuglevarianter. Formerne bedes blot angivet med aberrationsnavnet, findested, dato og finder; ikke omtalte varianter bedes beskrevet utvetydigt, allerhelst ledsaget af et fotografi. Adressen er: T. W. Langer, Det kgl. bibliotek, Kbhvn.

2. En form af *Melitaea cinxia* L.

I Flora og Fauna 1944, s. 134, og 1954, s. 28, er afbildet to afvigende *cinxia*-undersider, den første af et dyr, fanget 16. 7. 42 på Molslaboratoriets studieareal ved Strandkjær syd for Femmøller af H. A. Rasmussen, det andet ved Odder 20. 5. 53 af Stig Aagesen. Begge afviger fra normalen ved at have kraftigt forstærkede, sorte pletter i bagvingeundersidens hvide midtbånd, uden at de dog er sammensmeltet til en linie. Oversiden er i begge tilfælde normal. Fra Belgien beskrev Cabeau i 1930 en form, f. *jubilaris*, der er karakteriseret ved, at der i bagvingeundersidens hvide bånd står en række tykke, sorte pletter, som næsten danner et sammensluttet bånd. Denne form er også kendt fra Holland. Vore to exemplarer hører givetvis til typen, men de afviger, hortset fra begges svage asymmetri, fra den ved, at pletterne ganske vist er fortykkede men vel adskilte. Da det ikke er udelukket, at der er tale om en arvelig afvigelse, foreslår jeg for de to danske dyr navnet f. *semijubilaris* nov. Som type foreslås Strandkjær-exemplaret, der altså er afbilledt i F. & F. 1944, s. 134.

Summaries.

1. The author enumerates a number of forms of *Colias hyale* L., not previously recorded from Denmark.
  2. The author proposes the name f. *semijubilaris* nov. for 2 aberrative *Melitaea cinxia* L., photos Flora & Fauna 1944, p. 134 and 1954, p. 28, characterized by thick black spots, clearly separated, in the discocellular white band on the underside of the hindwings.
-

Om floraen på øen Nyland i det sydfynske Øhav.

Af *Alfred Hansen*

(Den kgl. Veterinær- og Landbohøjskole, København).

I det sydfynske øhav — ca. $4\frac{1}{2}$ km NØ. for Ærøskøbing og ca. 400 m SV. for det sydvestligste punkt på øen St. Egholm — er der i løbet af de sidste 100 år opstået en ny ø kaldet Nyland. Egentlig er der 2 øer, den ene er dog ganske lille i forhold til den anden og ligger kun få meter fra dennes nordbred, og ved ganske ringe lavvande kan man gå tørskoet fra kyst til kyst.

Øen — eller øerne — figurerer på de forskellige danske kort med noget varierende udseende — et udtryk for den store dynamik på stedet. Dens nøjagtige alder er naturligvis vanskeligt at fastslå; i 1783, da Videnskabernes Selskabs kort udkom, eksisterede den ikke. På Mansa's kort over den sydlige del af Fyn samt Als og Ærø fra 1867 er den heller ikke med, men på det første målebordsblad over egnen (målt 1866 og udgivet 1869) er der angivet 2 små øer på stedet. Sidst i 40'erne blev øen opmålt af Geodætisk Institut, og resultatet af opmålingen ses på den nyeste udgave af målebordsblad nr. 4316. I 1954 var den ca. 400 m lang og på det bredeste sted ca. 15 m.

Dens facon kan bedst sammenlignes med halvdelen af et ottetal, og den strækker sig fra nordvest mod sydøst med de to konkaviteter mod nordøst, og den omtalte lille tvillingø er placeret ca. midt på nordøstsiden. Hovedøen er ganske lav; det højeste parti mod nordvest når ca. $1\frac{1}{2}$ m over daglig vande, og den er udelukkende opbygget af groft grus og sand, som stadig dynges op af strømmen og ved storm. Derimod er der på den lille tvillingø, som ligger mere i læ, en begyndende, svag strandengsdannelse under udvikling.

Om øens opståen fra et lavt, undersøisk rev, som har ligget tørt ved lavvande, til dens nuværende størrelse og højde over daglig vande — altså til et stykke permanent land, som ganske vist har skiftende omrids og overflade, men som kun ved ganske ekstrordinært kraftigt højvande vil blive overskyldet — ved man ikke meget, men det er givet, at udviklingen er sket i løbet af de sidste 100 år og særlig hurtigt i de sidste 20–30 år. Muligvis spiller den optræden af en infektionssygdom, som i 1933 konstateredes i bændeltang-bevoksningerne i de danske farvande, en rolle. Bændeltangen (*Zostera*) fandtes indtil 1933 i store bevoksninger i det sydfynske øhav, men forsvandt derefter på grund af sygdommen fra mange af lokaliteterne; fra begyndelsen af 1940'erne menes den dog igen at være i tiltagen uden dog endnu at have genvun-

det sit store udbredelsesareal fra før 1933. På grund af havbundens »afklædning« kan det ikke udelukkes, at strøm og bølger kan få langt friere spil og befordre Nylands udvikling. K r i n g, som i »Flora og Fauna« 1951 og 1952 har beskrevet vegetationen på en nyopstået ø i Smålandsfarvandet, Rågø Sand, mener, at denne ø's dannelse i 1934 skyldes tangpesten. — Nyland vokser stadig, især mod SØ., og begge ender er typiske krumoddedannedelser. Øerne er øvrigt beliggende på vestranden af et stort flak — den såkaldte »Flintegrund«, hvorpå også øerne Store og Lille Egholm ligger. »Flintegrunden« har overalt dybder på mindre end 2 m.

Nyland besøges naturligvis af mange strandfugle, men endnu er det ikke blevet påvist, at der findes ynglende fugle.

For at undersøge evt. plantevækst på de to øer besøgte jeg stedet den 30. juli 1954 og noterede alle plantearter. Set på afstand forekom øerne fattige på vegetation, men da man først var kommet i land, forandredes billedet. Ganske vist var store partier endnu uden vegetation, kun nogen sand og grus, men alt i alt blev der alligevel noteret følgende 37 arter + 1 hybrid — ordnet alfabetisk:

- Agropyron junceum* (Sivbladet Kvík)
  - *repens* (Alm. Kvík)
  - *junceum x repens* (Bastard-Kvík)
- Artemisia maritima* (Strand-Malurt)
- Aster tripolium* (Strand-Asters)
- Atriplex hastata* (Spydbladet Mælde)
  - *litoralis* (Strand-Mælde) + en sukkul. form
  - *patula* (Svine-Mælde)
- Avena sativa* (Alm. Havre)
- Cakile maritima* (Strandræddike)
- Cerastium caespitosum* (Alm. Hønsetarm)
- Chenopodium album* (Hvidmelet Gåsefod)
- Crambe maritima* (Strandkål)
- Elymus arenarius* (Marehalm)
- Festuca rubra* (Rød Svingel)
- Glaux maritima* (Sandkryb)
- Honckenya peploides* (Strandarve)
- Juncus gerardi* (Harrilgræs)
- Lepidium latifolium* (Strand-Karse)
- Lolium perenne* (Alm. Rajgræs)
- Matricaria maritima* (Lugtløs Kamille)
- Papaver dubium* (Gærde-Valmue)
- Plantago maritima* (Strand-Vejbred)
- Poa annua* (Enårig Rapgræs)
  - *pratensis* (Eng-Rapgræs)

- Polygonum neglectum* (Spidsbladet Pileurt)
Potentilla anserina (Gåsepotentil)
Puccinellia maritima (Strand-Annelgræs)
Rosa rugosa (Rynket Rose eller Kamtschatka-Rose)
Rumex acetosella (Rødknæ)
   – *crispus* (Kruset Skræppe)
Salsola kali (Sodaurt)
Scirpus maritimus (Strand-Kogleaks)
Sonchus arvensis (Ager-Svinemælk)
Spergularia marginata (Vingefrøet Hindeknæ)
   – *salina* (Kødet Hindeknæ)
Suaeda maritima (Strandgåsefod)
Triglochin maritima (Strand-Trehage)

De fire mest dominerende arter var *Atriplex litoralis*, *Cakile maritima*, *Matricaria maritima* og *Suaeda maritima*, og bortset fra *Agropyron repens*, *Honckenya peploides* og *Polygonum neglectum* var resten af de anførte arter sparsomme, i nogle tilfælde kun tilstede i få individer. De fleste af de noterede arter er typiske strand- og strandengsplanter; af fremmede arter for den biotop, som øerne fremsædte, fandtes *Avena sativa* (få individer), *Lolium perenne* (meget sparsom), *Papaver dubium* (få individer), *Poa annua* (sparsom) og *Rosa rugosa* (2 planter). Bemærkelsesværdigt er det, at bastarden mellem *Agropyron repens* og *juncicum* allerede var nærværende. Ganske vist var begge forældre tilstede, men fundet af hybriden kan vel alligevel tages som udtryk for, hvor let den opstår i naturen. Det kan dog naturligvis ikke udelukkes, at den kan være kommet dertil i form af et stykke rhizom.

Om spørgsmålet, hvordan de 37 arter er kommet til øerne, kan der ikke siges meget exakt, men de spredende agenter må være havstrømme, vinden og fuglene. Alle 37 arter findes mere eller mindre almindeligt på øerne i det sydfynske øhav. Eksemplarerne af *Avena sativa* er rimeligvis kommet med mågegylp (sml. Edelberg: Jordsands vegetation, Bot. Tids. 48, p. 95, 1946), og eksemplarerne af *Rosa rugosa* kan udmaerket tænkes at være kommet af hyben, som med strømmen er ført til øen. Planten vokser således i stort tal nær vandet på halvøen Urehoved på Årø, ca. 4 km mod sydvest (sml. her Brøcker i Dansk Jagttidende 71, p. 161, 1954, som omtaler drift af *Rosa rugosa*-hyben fra Morssiden af Sallingsund over til Sallingsiden. Der aflejres de ved højvande, og frøene spirer glimrende efter opholdet i saltvand.) Muligheden for, at frøene har passeret gennem en fugls tarmkanal, foreligger naturligvis også. Sammenlign iøvrigt Krings betragtninger over indvandringen af planterne til Rågø Sand (1. c.).

I litteraturen foreligger der ikke mange beretninger om floraens udvikling på nydannede øer. Fra dansk side kan der — som tidligere nævnt — henvises til en beskrivelse af vegetationen på den nyopståede ø, Rågø Sand, i Smålandsfarvandet (K r i n g, 1. c.). Her optaltes der i 1947 i alt 29 arter, og de hyppigste var *Suaeda maritima*, *Cakile maritima*, *Matricaria maritima*, *Elymus arenarius* og *Rumex crispus*. De tre førstnævnte samt *Atriplex litoralis* var de hyppigste på Nyland i 1954. 18 af de 29 arter var fælles med Nyland. I 1948 fandtes på Rågø Sand yderligere 15 arter, altså i alt 44 arter, og nu havde de to øer 25 arter fælles. I 1949 noteredes på Rågø Sand yderligere 6 arter, i 1950 4, i 1951 8 og i 1952 7 arter, mest markukrudt, som ikke noteredes på Nyland i 1954. På Rågø Sand var der således fra 1947 til 1952 noteret i alt 69 forskellige arter, og det kan blive interessant at følge, om artsantallet på Nyland i de kommende år vil stige på samme måde. Det er dog næppe sandsynligt, dels er Nyland ældre end Rågø Sand og burde altså allerede præstere et større artsantal, og dels forhindrer den stærke dynamik på stedet formentlig ret mange andre arter end de typiske — allerede forekommende — strandplanter i at få fodfæste.

Spørgsmålet, hvornår de første planter har vist sig på Nyland, kan ikke besvares, men det er næppe helt forkert, når man postulerer, at det er sket relativt for nylig. Selv om øen har eksisteret i ca. 100 år, er det dog formentlig først i de sidste 20—30 år, den er blevet tilstrækkelig høj og tilstrækkelig stabil til, at planter har kunnet få blivende fodfæste.

Fra tysk side foreligger der en beskrivelse af vegetationen på en ny ø blandt de Østfrisiske Øer, nemlig Memmert, der ligger mellem de større øer Borkum og Juist. Memmert opstod i sidste halvdel af forrige århundrede, og i 1880'erne iagttoges der for første gang planter på den. Fra 1888 til 1910 blev vegetationen hvert år fulgt af en tysk botaniker, L e e g e, som i »Abh. Naturwiss. Ver. Bremen«, bd. 21, p. 283—327, 1913, har givet en særlig grundig behandling af vegetationsudviklingen. Sammenligningen med Nyland halter måske noget på grund af bl. a. forskel i størrelse (Memmert målte, da L e e g e undersøgte den, ca. 8 km², var ca. 3 km lang og noget mindre i bredden), på grund af forskel i beliggenhed — Memmert i et udpræget tidevandsområde og Nyland i det relativt rolige sydfynske øhav uden tidevand af betydning — og endelig på grund af forskel i opbygning.

Men ikke desto mindre er der stor overensstemmelse hvad angår de planter, der er noteret som de først optrædende på de to øer. Fra 1888 til 1890 blev der på Memmert fundet i alt 16 arter af fanerogamer samt nogle likener og svampe. 13 af disse

fanerogamarter er blandt de 37 arter, som fandtes ved besøget på Nyland i 1954. Det drejer sig om *Agropyron junceum*, *Elymus arenarius*, *Honckenya peploides*, *Cakile maritima*, *Salsola kali*, *Festuca rubra*, *Lolium perenne*, *Scirpus maritimus*, *Atriplex litorale*, *patula* og *hastata*, *Aster tripolium* og *Sonchus arvensis*.

Senere hen steg antallet af arter på Memmert ganske betydeligt, og da L e e g e i 1910 efter 22 års forløb afsluttede sine undersøgelser, var der på øen noteret i alt 188 arter plus 29 indførte. Det er næppe sandsynligt, at det samme vil ske på Nyland, men øen vil i fremtiden blive besøgt med mellemrum og vegetationsudviklingen blive fulgt.

Foreningsmeddelelser.

Aarhus Entomologklub.

Aarhus Entomologklub har i vintersæsonen 1955—56 haft følgende arrangementer:

27. 10. 55: Anholt belyst fra forskellige sider. Foredrag og farvelysbilleder ved O. Høegh-Guldberg og G. D. Jeppesen, Gjedved.
  21. 22. 55: Hvem ved hvad?-konkurrence.
  25. 1. 56: Årets fangst. Nye sommerfugle for Jylland 1955: *Eucosmia cerninalis* Sc. taget i Århus 5. 6. 55 af Fl. Nåbye. *Boarmia rhomboidaria* Schiff. taget i Strandhuse ved Kolding i antal i juli 1955 af Olav Jensen.
  18. 2. 56: Kursus i præparation af genitalier.
  22. 2. 56: Skat Hoffmeyer: 1. Guldglinger og gøggliljer. Se Flora og Fauna 62, 1956, s. 7—10. 2. Den nye ugle *Arenostola extrema* Hb. bestemt efter genitalundersøgelser af eksemplarer fra England og Ib Norgaards fra Falster taget den 19. 7. 42. Til mødet havde Høegh-Guldberg medbragt et eksemplar fra Mellemkoven 23. 7. 55.
  22. 3. 56: Apotekets insekter. Foredrag om insekternes anvendelse i medicinen ved Preben Jørgensen.
-

Mindre meddelelser.

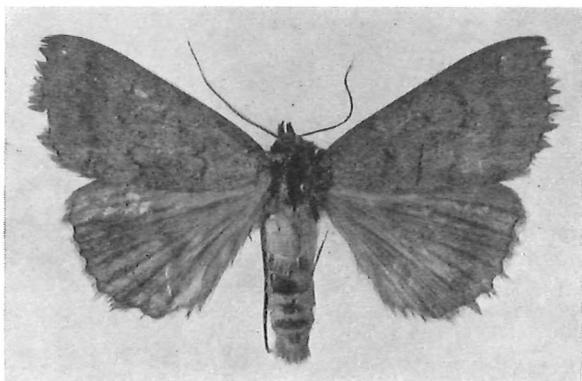
Apopestes spectrum Esp. fundet i Danmark. Den 16. 8. 1939 fandt min dengang fjortenårige søn en ret stor sommerfugl (natsværmer) siddende på en hegnspæl ved Pedersborg station. Han fik dyret hjem og spændte det ud sammen med andre dyr af dagens høst. Jeg fik forevist spændebrædderne med dyrne, og jeg bemærkede straks, at der var et dyr, jeg aldrig havde set før. Vi fik en byttehandel i stand, og jeg fik eksemplaret.

Ved en tur til København tog jeg dyret med ind til ingeniør N. Wolff,

Hellerup, der hurtigt kunne konstatere, at det var en *Apopestes spectrum* Esp. (*Catocalinae*, plads umiddelbart efter *Catocala*).

Efter Seitz' oplysninger er udbredelsesområdet Wallis, Sydtyrol, Sydeuropa, Algier, Marocco, Lille- og Centralasien. Larven lever på gyvel m. m.

Da der 100–150 meter fra findestedet ligger en fabrik (Dansk Korkindu-

stri) med et stort lager af korkballer, er der vel stor mulighed for, at eksemplaret er ført med som puppe fra Spanien eller Marocco.

Summary. A specimen of the South European noctuid moth *Apopestes spectrum* Esp. was taken at Petersborg Station in Southern Sealand, Denmark, August 16th 1939, 100 to 150 metres from a factory having a storage-place for cork-tubs. The moth has undoubtedly been imported in one of those tubs originating from Spain or Marocco. C. L. Nielsen.

Rettelse. I 2. hæfte 1955, side 32 (5. og 4. linie fra neden), er finder og findested for *E. jurtina* ved en beklagelig fejltagelse angivet forkert. Der skal stå: Venø 10. 7. 52 (J. C. Steensgaard). Red.

Langers index. Med dette hæfte afsluttes T. W. Langers index over lepidoptera, der er nævnt i FLORA OG FAUNA i årgangene 1-58 (1893-1952). Som læserne vil vide, er indexet trykt med særskilt paginering, så det nu kan tages ud af de pågældende hæfter (1953 hft. 4/5; 1954 hft. 1/2 og 3; 1955 hft. 1, 2, 3 og 4; 1956 hft. 1 og 2). Et titelblad til brug ved indbindingen er løst indlagt i nærværende hæfte. Red.

Anmeldelser.

Lindhardt Hansen: Birds killed at Lights in Denmark 1886–1939. Vid. Medd. fra Dansk naturh. Foren. 116, 1954.

Gennem mere end 50 år er der fra danske fyrtårne og fyrskibe indsendt faldne fugle til Zoologisk Museum, København. Det drejer sig om ca. 55.800 fugle. Desuden er der indsendt rapporter om yderligere ca. 40.700 fugle. Lindhardt Hansen har nu udført det kæmpearbejde at give en samlet bearbejdelse af dette materiale på henved 100.000 fugle. Ved hjælp af diagrammer og kortskitser er det lykkedes forfatteren på forholdsvis lille plads at give en overskuelig fremstilling af det store materiale, så et væld af oplysninger bliver tilgængelig for enhver. Det kan derfor anbefales alle, der har interesse for fugle og fugletræk, at gøre sig bekendt med Lindhardt Hansens smukke afhandling.

E. N.

Hans-Joachim Hannemann: Schwämme und Hohltiere. Das Tierreich. II. Sammlung Göschen, Bd. 442. 95 sider. 80 fig. Pris DM 2,40. Walter de Gruyter & Co. Berlin 1956.

Svampe, nældedyr og ribbegople rører utvivlsomt til de dyregrupper, der har færrest dyrkere udenfor fagzoologernes kreds. Netop derfor er det glædeligt, at der allerede blandt de første numre i denne håndbogsserie i lommeformat er kommet et hjælpemiddel, som muligvis vil sætte en eller anden igang med disse vanskeligt tilgængelige dyregrupper.

Bogen er illustreret med overvejende halvsymmetriske stregfigurer og kun få gengivelser af fotografier, som iøvrigt gør sig dårligt på det papir, man har anvendt til serien – omrent én figur pr. side! Poul Bondesen.

Ernst Torp Pedersen & Leif Lyneborg Jensen: Nissum Fjords fugle. D. O. F. T. 50, 1956. 66 sider. 9 fig. Pris kr. 6,00.

Gennem seks år har forfatterne regelmæssigt besøgt Nissum Fjord og foretaget ornitologiske undersøgelser der. Resultatet foreligger i ovennævnte afhandling, der er udsendt som særtryk af D. O. F. T., og som kan fås ved henvendelse til stud. mag. L. Lyneborg Jensen, Skovsøen 15, Bag-sværd. Det er et særdeles grundigt og meget interessant arbejde. Der indledes med en gennemgang af fjordens nyere historie, topografi og naturforhold samt de forskellige biotoper og deres ynglefugle. I det andet hoved afsnit gives en oversigt over alle de iagttagne fuglearter, både de ynglende og de mere eller mindre tilfældige gæster. Bogen henvender sig ikke alene til ornitologer, men til alle, der interesserer sig for de særprægede naturforhold, der hersker ved den mindst kendte af de vestjyske fjorde. E. N.

Kai Curry-Lindahl: Djuren och människan. 464 sider. 140 fig. Pris sv. kr. 28,50. L. Hökerbergs Bokförlag. Stockholm 1955.

Denne bog handler om de vilde hvirveldyr i Sverige og deres forhold til mennesket. Den er stort set økologisk ordnet, idet dyrene beskrives efter

deres opholdssted. På denne måde kommer bogen til at minde om R. Spärck: »Nordens dyreverden« fra 1928 med næsten parallele kapiteloverskrifter. I det første kapitel: Gryning over Sverige behandles dyrenes indvandringshistorie til Sverige efter isafsmelningen for ca. 10.000 år siden. Dette afsnit og det andet, der resumerer, hvad man ved om dyrelivets forandring gennem de sidste 900 år, står for mig som de interessanteste. Det gælder for disse kapitler – som for hele bogen i øvrigt – at de er skrevet på K. Curry-Lindahls sædvanlige veloplagede måde. Resten af bogen er helliget beskrivelsen af de forskellige biotoper og deres dyreliv, idet der hele tiden hentes konkrete eksempler fra de forskellige svenske landsdele. Bogen er rigt illustreret; men billederne er knap så fint reproduceret, som man sædvanligvis ser det i svenske bøger.

Medens der bogen igennem kun anvendes svenske navne, er de systematiske navne vedføjet i det store og værdifulde register, der afslutter værket.

E. N.

Fridthjof Økland: Livets fremtid. 120 sider. 26 figurer. H. Aschehoug & Co. Oslo 1956.

Den kendte norske zoolog Fr. Økland vover sig i denne bog ind på et felt, om hvilket han selv siger, at det er et dristigt tema for en biolog, der gør krav på at diskutere på videnskabelig basis. Han indrømmer da også, at man ikke kan sige noget om, hvordan fremtidige nye arter vil se ud, heller ikke om de udviklingslinier, der engang vil føre frem til nye systematiske grupper. Målet for hans undersøgelse har været at finde nulevende dyregrupper, der efter alt at dømme vil fortsætte deres stærke formdifferentering. Disse dyregrupper vil, mener Økland, præge fremtidens dyreliv.

Problemet er af så stor almen interesse, at en antydning af forfatterens forsøg på en løsning må være tilladt. Hans forudsigelser hviler på systematiske fakta, idet han opstiller formler for, hvad han kalder systematiske valenser. For den indiske elefant fås således valensværdierne 18 : 1 : 2 : 1, idet tallene udtrykker henholdsvis antallet af ordener indenfor klassen, familier indenfor ordenen, slægter indenfor familien og arter indenfor slægten. Til sammenligning bliver valensformlen for rotteslægten 18 : 32 : 91 : 99. Forfatteren slutter nu, at de få former indenfor elefantslægten må tydes som et udtryk for udviklingsmæssig stagnation, medens multiformiteten hos rotteslægten tyder på en stor fremtid for denne gruppe.

I sidste kapitel omtales den menneskelige faktor og i sammenhæng hermed menneskeslægtens egne fremtidsmuligheder, der belyses udfra forskellige videnskabsmæneds opfattelser. Økland tager ikke selv stilling til dette spørgsmål, og han undlader helt at diskutere vore egne muligheder ud fra valensformlen for *Homo*: 18 : 11 : 1 : 1. Et fyldigt register og en god litteraturliste afslutter denne fortræffelige og perspektivrige bog.

Edwin Nørgaard.

- silvius* Knoch: 41.139-41(i), 44.150
similata Thnbg.: se: *serpentata* Hfn.
similis Fuessl.: 07.41, 12.103, 13.67,92, 14.37, 18.42,134, 20.44,
  26.131, 28.152-53, 30.72, 32.59, 35.13,71, 37.55,116, 38.50,
  40.155, 41.42, 43.46, 47.101, 48.82,90
  ab.: 20.44
simillimella Fuchs: se: *artemisiella* Scott.
simulans Hfn.: 13.95, 14.12,25,40, 19.51, 23.136, 26.46-47,132,
  39.10, 41.45, 43.47, 44.137, 50.98, 52.92
sinapis L.: 02.13, 12.39,162, 13.146, 14.30, 16.41, 17.87, 18.41,107,
  37.51, 40.147,155, 41.75, 44.66
sinuella Rtti. (*susinella* H. S.): 19.20
sinuosaria Ev.: 12.89, 13.37,138, 14.159, 17.138, 20.13, 26.141,
  36.57, 39.128, 44.137, 45.129, 50.48
siterata Hfn.: 03.08, 09.20, 13.65,136, 14.157, 20.08,23, 23.11,
  26.47-48,86,138, 31.13, 32.59, 35.66,71, 39.125, 43.148
smaragdaria F.: 19.132, 26.49,85
sobrina Gn.: 19.50, 26.132, 36.52, 39.09, 41.44, 46.10
sobrinata Hb.: 13.66,138, 14.26,159, 20.13, 26.47, 39.128, 46.12
socia Rott.: 02.60, 13.109, 14.99, 18.45, 19.103, 26.135, 39.08,16,
  41.154, 42.53,90, 47.16, 48.94, 49.32
sociana Hw. (*incarnana* Hw.): 20.57
  alnetella: 20.57 (fejl f. *alnetana* Gn.)
sociata Bkh.: se: *alternata* Müll.
sociella L.: 11.13, 34.99
sodalella Zell.: 28.61
sodaliana Hw.: 14.125
solandriana L.: 51.44
solidaginis Hb.: 03.07, 09.18, 12.88, 13.52,109,147, 14.88, 16.160,
  19.104, 20.21, 24.160, 26.47-48,85,135,143, 31.11,16, 35.65,
  39.08,121, 42.53,72,90, 46.11, 48.32, 49.32,108, 52.92
  obscura Lutzau: 49.108(i)
solutella Zell.: 08.58
sommeri Stdgr.: 51.42
somnulentella Zell.: 17.22
sordida Bkh.: 13.105, 14.95, 18.44, 19.55, 20.19, 23.09, 26.84,134,
  31.10, 35.54-58,68, 39.13, 41.47, 45.135, 50.98, 52.30
  engelharti Duurloo: 35.54-58(i),68, 39.13, 50.98
  lactea Cock.: 35.55(i)
sordidata F. (*furcata* Thnbg.): 06.133, 13.67,137, 14.158, 20.10,
  30.108,116, 39.45,49,127, 48.92, 51.43
  nigra Hackray: 39.49
  tricolorata Schr.: 30.116(i)

- sororcula* Hfn.: 07.38, 13.142, 15.29, 16.45, 20.26, 21.56, 22.35, 26.87, 31.137-38(i), 34.129, 36.43, 37.89, 39.74, 40.52, 41.60, 144, 42.90, 44.150, 50.48, 51.45
- sororiata* Hb. *imbutata* Hb. (*paludata* Thmbg.): 13.55, 67, 147, 14.104, 16.43, 18.47, 19.135, 20.23, 26.138, 35.56, 46.11, 48.95
- spadicearia* Schiff.: 20.09, 22.35 (begge som *ferrugata* Cl.), 27.22, 30.73, 34.01-03(i), 36.57, 39.126, 43.148, 44.153, 47.104, 48.92, 49.111-12
- alpinata* F. H. (*tromsoensis* Fuchs): 49.111-12(i)
- sparganii* Esp.: 09.110, 12.50, 13.66, 106, 154, 14.96, 19.04, 98, 39.14, 42.50, 44.152, 45.135, 48.95, 50.47
- sparsata* Tr.: 09.19, 11.113, 12.89, 13.70, 138, 14.159, 15.119, 16.44, 18.48, 91, 20.13, 25, 25.95, 26.86, 141, 27.154, 36.45, 38.51, 39.143, 40.49, 45.129, 48.92
- spartiata* Fuessl.: se: *legatella* Schiff.
- spartiella* Schr.: 08.58
- speciosa* Hb. (Agrot.): 27.16, 107(i), 32.113, 36.52, 40.18
- speciosa* Frey. (Nept.): 39.33
- spheciformis* Gern.: 03.60, 14.121, 15.30, 18.49, 153, 19.63, 20.27, 21.57, 26.143, 32.151, 39.74, 40.52, 45.134, 48.91
- sphendami* Her.: 39.30-34
- sphinx* Hfn.: 03.07, 08.84, 13.66, 74, 105, 14.95, 19.97, 23.09, 26.48, 27.153, 39.13, 48.94
- spinaciae* View. (*chrysozona* Bkh.): 12.91
- spini* Schiff.: 41.139
- spinolella* Dup.: 44.75
- splendana* Hb.: 49.80
- sponsa* L.: 13.53, 110, 14.58, 15.156, 19.23, 129, 26.136, 31.12, 135, 36.145-46, 39.122, 42.55, 45.128, 48.95, 110, 49.32, 52.92
- sponsana* F.: 26.47
- squamana* F.: se: *literana* L.
- stabilella* Frey.: 23.40
- stabilis* View.: 09.95, 13.108, 14.98, 18.87-88, 19.101, 34.21, 39.15, 44.61, 48.91
- stachydalis* Zck.: 52.35
- stagnalis* Frey.: se: *kilmunella* Stt.
- stangei* Her.: 30.17, 37.43 (som *saltenella* Schöyen), 38.154
- stanneella* F. R.: se: *sericiella* Hw.
- statices* L.: 03.59, 09.95, 13.113, 143, 15.29, 21.56, 31.15, 35.130, 40.52, 46.08, 92-93, 48.90
ab.: 46.92-93(i)
- statilinus* Hfn.: 41.139
- stellatarum* L.: 00.54, 02.58, 03.55, 13.65, 91, 14.10, 35, 16.120, 18.42, 131, 20.17, 24.160, 26.130, 29.26, 93-95, 31.08, 35.08, 37.54, 40.152, 42.72, 44.150, 47.118, 48.94, 50.97, 51.45

- sticticalis* L.: 26.47
stigmatella F.: (21).30
stigmatica Hb.: 13.74,95, 14.24,40, 19.51,63, 20.18, 23.08, 26.83,
  31.09, 38.13, 39.10, 41.44
stolida F.: 38.122(i)
straminata Tr.: se: *sylvestraria* Hb.
straminea Tr. (Leuc.): 13.52,107, 14.97, 15.156, 16.43, 19.04,100,
  20.20, 21.37, 23.10, 26.85, 35.121, 37.118, 38.157, 42.51, 43.45,
  44.151, 45.86,135
straminea Hw. (Euxan.): 30.14
stratarius Hfn.: 00.58, 09.96,110, 12.88, 13.54,72,140,147, 15.49,
  17.60, 21.51, 23.11, 26.142, 31.14, 36.58, 37.113, 40.50, 41.60,
  43.48, 45.131, 48.32,60,93, 49.31,120, 52.22,92
striata L. (*grammica* L.): 07.37, 12.102, 21.55, 40.51, 41.60,150,
  45.38,133
striatipennella Nyl. & Tgstr.: (21).13
strigata Müll.: se: *aestivaria* Hb.
strigilaria Hfn.: se: *nigropunctata* Hfn.
strigilis L.: 08.83, 09.95, 13.96, 14.94, 19.55, 34.21, 35.60,129,
  37.117, 39.12,112, 41.47, 43.47, 47.104, 48.92, 52.77
  conjecta Heyd.: 52.77
  fasciata Tutt: 52.77
  nigrolimbata N. L. Wolff: 52.77
strigillaria Hb. *grisearia* Stdgr.: 01.56, 03.26, 13.37, 14.121, 15.27,
  18.92,152, 19.142, 21.53, 25.95, 35.67, 40.116, 45.92-93, 46.08,83
  fuscata Han.: 45.92(i), 46.83
strigosa F.: 19.49, 38.119, 41.43, 44.151, 45.135, 52.29
strigula Schiff. (Nola): 07.39, 12.63, 13.57,117,141, 15.27,
  16.118-19, 18.152, 21.53, 26.142, 29.152-53, 37.113, 38.118,
  40.51, 44.150, 45.132, 46.14, 49.120, 50.48, 52.92,119
strigula Thnbg. (*porphyrea* Schiff.) (Agrot.): 11.07, 13.36,45,94,
  14.39, 19.50, 21.30, 26.47-48, 35.60,129, 39.09, 46.05
strobilata Hb.: se: *bilunulata* Zett.
subbimaculella Hw.: 33.132, 34.40
subdecurtella Stt.: (22).71
subfulvata Hw.: 13.37,55,74,138,147, 15.156, 16.44-45, 18.48,72,
  20.12,24, 24.159, 26.47,140, 27.23, 31.14, 39.128, 44.48, 48.92
sublustris Esp.: 13.51,105,146-47, 14.95, 19.56, 20.19, 26.84,134,
  31.10, 37.91, 38.119, 39.08,13, 41.48, 45.87, 48.95
subnigrella Dgl.: (21).03
subnotata Hb.: 13.138,147, 19.63, 20.12,24, 31.14, 36.57, 37.120,
  39.128, 44.48
subocellea Stph.: (21).05
subpropinquella Stt.: 08.58
subpurpurella Hw. *fastuosella* Zell.: 31.122, 44.145

- subrosea* Stph.: 19.19,50, 30.105,108-13(i), 35.56,166, 36.52,54, 39.39, 46.10-11, 52.92
decipiens Warn.: 30.111
subcoerulea Stdgr.: 19.50 (som *subcyanea*), 30.111, 35.166(i)
subsequa Schiff.: se: *orbona* Hfn.
subsericeata Hw.: 26.49,137
subtusa F.: 13.52,108, 14.98, 18.153, 19.102, 20.21, 23.10, 26.85, 135, 30.72, 31.11, 39.08,16,40, 42.52,90, 45.88, 47.102, 49.32, 52.92
subumbra Schiff. (*scabiosata* Bkh.): 13.71,147, 14.26,119,159, 18.48, 20.12,24, 26.140, 31.14, 35.70, 36.44, 39.128, 42.112, 43.131, 44.14, 45.129
succenturiata L.: 02.60, 09.19,96, 13.55,138,147, 14.119,159, 15.156, 16.44, 20.12, 26.86,140, 30.108, 31.14, 39.128, 44.48,137, 45.90, 48.92
subfulvago Hw.: 14.159
succursella H. S.: 28.13, 39.152
suffumata Schiff.: 13.136, 14.26,158, 15.114, 16.44, 18.47,88, 19.141, 20.09,23, 26.139, 27.22, 32.118, 39.126, 43.148, 47.109
suffusella Dgl.: 23.40
sulphurella Hw.: (21).30
susinella H. S.: se: *sinuella* Rtti.
suspecta Hb. (*iners* Germ.): 13.67, 14.98, 19.04,63,102, 20.21, 23.10, 26.85,135, 30.108, 31.11, 39.16, 42.52,90, 44.151, 45.87, 48.91,94, 52.91-92
sylvanus Esp.: 02.23, 11.07, 12.49, 13.91, 14.34, 18.129, 30.105, 33.56, 37.53, 48.90
sylvata Sc.: 00.58, 02.60, 11.23, 13.46,138, 14.160, 18.91, 20.14, 23.136, 26.141, 35.71, 38.157, 40.49, 41.144, 45.130, 49.110-11
pantariooides Spitz: 49.110(i)
sylvestraria Hb. (*straminata* Tr.): 13.112, 15.31, 19.133, 20.22, 21.37, 31.12,135, 35.66,129, 37.120, 38.121, 39.123, 40.116, 46.13, 51.46
sylvinus F.: 03.61, 08.83, 12.50, 13.144, 14.12,56, 15.30, 21.58, 27.154, 38.120, 40.52, 48.91
syringaria L.: 00.56, 11.23, 12.88, 13.73,118,139, 14.88,119, 15.25, 17.60, 18.19,152-53, 20.15, 22.38, 23.11, 24.158, 26.141, 31.14, 135, 32.52, 33.91, 35.13, 37.121, 38.157, 40.49, 44.61, 45.130, 48.93, 49.32, 50.98, 52.92
syringella F.: (21).28,30

T

- tabaniformis* Rott.: 41.139-43(i)
taenialis Hb.: 33.134
taeniatella Stt.: (21).06

- taenipennella* H. S. (*galactaula* Meyr., *alticolella* J. H. W.):
 (21).03, 31.121, 39.29
- tages* L.: 02.23, 11.34, 12.39, 13.91, 14.34, 15.114, 18.129, 21.30,
 22.35, 25.95, 30.72, 40.20, 151
- tanaceti* Schiff.: 19.19, 104
- tantillaria* BdV.: se: *pusillata* F.
- taraxaci* Hb.: se: *blanda* Schiff.
- tarsicrinialis* Knoch: 19.19, 130, 37.118, 42.56, 44.152, 48.129(i),
 52.30
- tarsipennalis* Tr.: 08.84, 09.95, 11.112, 12.56, 13.53, 74, 110, 14.101,
 19.63, 130, 20.22, 23.10, 26.85, 136, 31.12, 37.118-19, 39.122,
 40.157, 42.56, 44.137, 45.89, 47.104, 48.92, 128-29(i), 50.97
- tarsiplumalis* Hb.: 48.95, 128-29(i)
- tau* L.: 00.55, 03.25, 07.29, 45, 11.22, 13.73, 93, 117, 14.38, 88, 18.136,
 152, 19.22, 63, 141, 20.18, 22.58, 25.155-56, 29.14, 153, 30.123,
 34.21, 37.89, 41.43, 75, 47.109, 48.85, 90, 135
- ferenigra* Mieg.: 29.14, 41.43
- temerata* Hb.: 09.96, 13.138, 14.26, 160, 18.48, 152, 20.14, 22.09, 58,
 25.95, 26.141, 27.22, 28.151, 31.14, 34.129, 37.89, 39.73, 40.49,
 45.91, 48.93
- templi* Thnbg.: 03.07, 04.119, 09.18, 12.49, 13.52, 65, 74, 105, 14.25,
 95, 17.60, 18.44, 151, 19.97, 23.09, 26.46-48, 31.10, 35.64, 39.13,
 42.49, 52.119
- tenebrata* Sc.: 12.39, 13.73, 109, 154, 14.25, 71, 100, 19.105, 22.35,
 23.10, 31.11, 38.50, 39.121, 41.76, 42.53, 111, 44.152, 45.58
- tenebrella* Hb.: 36.44
- tenebrosa* Hb.: se: *umbratica* Goeze
- tengströmi* Nolck.: 31.58, 60, 122, 32.39, 36.87
- tentacularia* L.: 16.31, 19.130, 37.119, 38.115, 120, 42.56, 44.152
- tenuiata* Hb.: 13.55, 67, 138, 14.159, 18.48, 20.13, 24, 31.14, 37.120,
 39.128, 45.90, 129
- ternata* Schr. (*fumata* Stph.): 03.26, 13.37, 112, 14.103, 19.134,
 20.22, 21.11, 23.10, 25.95, 26.137, 31.12, 39.73, 124, 43.47, 146,
 48.85, 92, 51.46
- tersata* Hb.: 15.114, 16.67, 17.60, 20.14, 25, 25.156, 26.141, 27.21,
 31.14, 34.21, 37.124, 40.49, 42.110, 45.129, 47.102
- testacea* Schiff. (Apam.): 13.96, 14.94, 19.04, 54, 26.46, 30.108,
 35.59, 68, 39.12, 47.103-04, 50.98
 ab.: 35.59, 68
- testacea* (Cid): 09.50 (sikkert fejl f. *testata* L.)
- testaceata* Don.: 11.113, 13.137, 14.158, 16.44, 18.91, 20.10, 23,
 21.10-11, 25.95, 26.86, 139, 30.72, 31.13, 37.124, 39.73, 127, 44.46
- testata* L.: 09.50 (som *testacea*), 11.08, 13.67, 149, 14.157, 17.114,
 18.72, 20.08, 21.30, 26.47, 28.153, 30.108, 32.36, 35.129, 39.125,
 46.14, 48.92, 50.98

- tetragonella* Stt. (*gudmanni* Larsen): 25.84, 28.12, 60, 29.78, 80,
30.18, 32.39
- tetralunaria* Hfn.: 03.07, 11.112, 13.53, 71, 139, 14.119, 15.25, 16.45,
67, 17.60, 18.152-53, 19.05, 20.15, 22.61, 23.11, 23.141, 28.153,
29.15, 67, 31.14, 38.121, 40.49, 41.75, 42.110, 49.32, 92
- tetrapunctella* Thnbg. (*lathyri* Stt.): 27.16
- thalassina* Rott.: 03.25, 08.83, 11.111, 13.36, 96, 14.93, 16.42, 18.44,
91, 19.04, 53, 20.19, 25.95, 26.133, 27.22, 30.73, 37.91, 39.11,
41.46, 44.13, 47.104, 48.91
- thaumas* Hfn.: se: *flava* Brünn.
- tiliae* L. (Sphinx): 03.58, 13.91, 15.48, 156, 18.130, 20.17, 25.100,
26.130, 40.151, 49.103-05, 51.114
- bipunctata* Cl.: 49.104-05
  - brunnea* Bart.: 49.104
  - brunnea-transversa* Jord.: 49.104
  - centripuncta* Cl.: 49.103(i)
  - obsoleta* Cl.: 49.103(i)
  - transversa* Jord.: 49.104-05
- tiliae* Wck. (Nept.): 34.38(i)
- tiliaria* Bkh.: se: *alniaria* L.
- tincta* Brahm: 13.96, 14.93, 16.42, 19.53, 20.19, 21.37, 23.09,
26.84, 133 (fejlopg.), 31.135, 39.11, 41.46, 44.151, 45.135, 46.13,
48.94, 52.92, 119
- tiphon* Rott.: se: *tullia* Müll.
- tipuliformis* Cl.: 03.24, 60, 11.22, 13.143, 15.30, 21.57, 36.149,
40.52, 44.151, 48.94
- tithonus* L.: 02.14, 16.160, 18.111, 44.16
- tityrus* Poda (*dorilis* Hfn.): 02.21, 08.43, 11.111, 13.90, 18.112,
37.53, 40.150, 41.150, 154, 44.16-17, 48.90
- ab.*: 08.43, 11.111, 40.150
- tityus* L. (*scabiosae* Zell., *fuciformis* Ochs., *bombyliformis* Esp.):
02.58, 03.24, 55, 59, 12.39, 13.91, 142, 14.10, 35, 15.114, 16.41,
17.60, 87, 18.64, 131, 19.23, 81, 21.30, 22.49, 26.130, 33.91, 34.103,
40.80, 116, 152, 42.72, 43.46, 44.127, 46.13, 48.90, 59.48
- togata* Hb.: se: *pini* Retz.
- tormentilella* H. S.: 24.98
- torquilella* Zell.: 17.22 (som *sauheriella* Sorh.), (21).14
- trabealis* Sc.: 14.100, 17.139, 19.106, 26.135, 36.56, 39.122, 42.54,
44.65, 45.136, 47.135, 48.95, 49.116
- tragopoginis* L.: 08.84, 09.95, 13.107, 14.98, 19.101, 26.46-47,
30.108, 39.15, 47.104, 48.91, 50.98
- transalpina* Esp.: 44.65
- transversata* Hfn. (*rhamnata* Schiff.): 13.56, 136, 14.157, 18.153,
20.08, 21.105, 23.10, 136, 26.138, 28.151, 30.123, 31.13, 37.89, 91,
120, 39.125, 41.76, 42.90, 110, 43.147

- transversella* Zell.: 23.40
- trapezina* L.: 12.122, 13.45,108, 14.12,98, 19.102, 23.136, 26.46-47, 135, 30.108, 34.129, 39.16, 48.92-93, 52.91-92
- badiofasciata* Teich (*fasciata* Ersch.): 26.135, 39.16, 52.91-92
- tremula* Cl. (*dictaea* L.): 02.59, 07.32, 09.95, 12.62, 13.92, 14.36, 121, 18.132, 19.04, 22.81, 26.47-48, 30.72, 31.135, 35.70, 37.54, 38.32, 42.90, 45.85, 47.104, 48.91, 52.92
- trepida* Esp.: se: *anceps* Goeze
- triangulum* Hfn.: 13.94, 14.12,39, 18.43,72, 19.04,51,63, 20.18, 38.13,119, 39.10, 48.91
- triannulella* H. S.: 18.21, 19.20
- triatomea* Hw.: 24.29, 30.23
- tricolorella* Hw.: (22).71
- tridens* Schiff.: 09.95, 13.94, 14.39, 19.49, 37.56, 48.91, 52.29
- trifolii* Esp. (Zyg.): 03.58, 11.22, 12.62, 13.116,143, 14.12,119, 15.29, 21.56, 41.155-56, 45.38,133, 49.106
- minoides* Selys: 14.12, 49.106(i)
- trifolii* Schiff. (Las.): 02.59, 04.119, 07.27, 11.111, 12.103, 13.46,93, 14.23,37, 16.118-19, 18.42,135, 26.46,83,131, 35.60, 37.55, 41.42, 43.47, 46.11, 48.135, 52.92
- trifolii* Rott. (Mam.): 08.83, 13.96, 14.93, 17.138, 19.04,53, 26.47-48, 30.108, 35.58-59,65,68,129, 39.11, 47.104, 48.91, 49.32
- brunnescens* Heyd.: 35.58(i)
- lodbjergensis* Hoffm. & Knudsen: 35.58-59(i),68
- trigrammica* Hfn.: 09.18, 11.23,112, 13.52,107,154, 14.97, 16.43, 18.45, 19.100,141, 20.21, 25.95, 26.97,134, 27.22, 31.11, 34.21, 37.91, 38.157, 39.15,144, 42.51, 45.88, 47.104
- obscura* Tutt: 39.144
- trimacula* Esp.: 07.32, 09.17, 12.62,88, 13.92,117,148, 14.10,36, 18.132, 20.18, 24.158, 25.146, 26.131, 28.152, 30.71,123, 39.106, 41.41,60, 45.135, 48.32,86,91, 49.32, 50.140, 52.92
- tringipennella* Zell.: 08.58
- triparella* Zell.: se: *paripunctella* Thnbg.
- tripartita* Hfn.: 13.110, 14.101, 18.46,72, 19.106, 23.10, 26.85, 32.59, 34.23, 35.70, 38.51, 39.08,122,143, 45.89, 47.104, 48.92
- triplasia* L.: 13.110, 14.101, 19.106, 34.23, 38.51, 39.08,122,143, 44.152, 45.89, 47.104, 48.92
- tripunctaria* H. S.: se: *albipunctata* Hw.
- trisignaria* H. S.: 03.33, 12.89-90, 16.44, 18.48, 20.12, 26.86, 36.57, 39.128, 43.129,131, 44.48, 52.92
- tristata* L.: 13.137, 14.158, 18.20, 19.05, 20.10, 26.139, 27.22, 105-06(i),147, 30.123, 35.55, 36.44, 39.126, 44.45
- tristellus* Schiff.: 11.13
- tristrigella* Hw.: 30.20

- tritici* L.: 13.95, 14.40, 16.42, 18.43, 19.52, 24.160, 26.46-48, 35.60,
 129, 39.10, 46.13, 48.57, 91
tritophus Esp.: 07.31 (fejl f. *phoebe* Sieb.)
truncata Hfn.: 11.113, 13.136, 14.157, 20.09, 76, 30.72, 33.133,
 35.73-100, 37.99-111, 39.125, 43.148, 44.154, 48.57, 92
angustifasciata Groth: 37.102, 110
mediorufata Fuchs: 11.113, 20.76, 39.125
mixta Prout: 35.82, 84.88-92, 96-99, 37.99
nigerrimata Fuchs: 35.77, 79, 81-84, 93-100, 37.99-100,
 108, 110
nigrobrunneata Heyd.: 35.84
ochreata Schille: 35.78-79, 91-92, 96, 98
perfuscata Hw.: 20.76, 35.77-85, 93, 96-100, 37.99, 108,
 39.125
perfuscata-angustifasciata Hw.-Groth: 37.102
rufescens Ström: 35.77-85, 93, 96-100, 37.99, 107-10
rufescens-angustifasciata Ström-Groth: 37.102
saturata Stph.: 35.83
tysfjordensis Strand: 35.83
ab.: 33.133
tullia Müll. (*tiphon* Rott.): 02.14, 11.06, 12.39, 14.10, 23, 32, 18.111,
 21.11, 27.154, 30.72, 124, 35.31, 37.52, 39.73, 40.149
turbidalis Tr.: 24.96
turbidella H. S.: 41.65
turca L.: 13.107, 19.100, 37.114, 39.15, 42.51, 44.160, 48.94
turfosalis Wck.: 14.102, 19.131, 23.10, 26.136, 36.56, 39.40, 42.56,
 44.152, 160, 45.136, 46.11
turicella H. S.: 31.120, 37.44-45(i)
typhae Thnbg.: 08.84, 13.66, 106, 149, 14.96, 18.20, 19.04, 98, 29.08,
 14, 37.91, 39.08, 14.37-38, 45.88, 48.92, 50.47
fraterna Tr.: 18.20, 19.04, 29.08, 14, 50.47
typica L.: 13.106, 14.96, 19.98, 27.154, 30.108, 35.129, 38.126,
 39.14, 43.47, 47.104, 48.91

U

- uliginosella* Glitz (Col.): 47.102
uliginosellus Z. (Cram.): (22).71, 39.130
ulmariae Wck.: 19.20, (22).75, 34.38(i)
ulmicola Her.: 39.150(i), 152
ulmifoliae Her.: 33.132, 36.84
ulmifoliella Hb.: 44.75
umbra Hfn.: 07.10, 13.109, 14.100, 16.43, 19.04, 105, 39.121, 45.88,
 47.104, 48.92, 50.97
umbratica L. (Cuc.): 13.109, 14.99, 18.72, 19.104, 30.73, 35.129,
 39.121, 47.104, 48.91, 51.149

- umbratica* Goeze (*tenebrosa* Hb.) (Rus.): 13.107, 14.98, 16.43, 19.63, 101, 20.21, 39.15, 47.104
- umbrifera* Prout (*scotica* Cock.): 39.97, 40.81-83, 86-92(i), 44.154
- umbrosa* Hb.: 11.111, 13.36, 51, 95, 14.40, 18.43, 19.04, 51, 23.09, 24.159, 26.132, 30.105, 31.09, 39.10, 41.44, 45.86, 135, 52.92
- umbrosella* Zell.: se: *oppositella* Thmgb.
- unangulata* Hw.: 13.137, 14.158, 20.10, 31.136, 36.57, 37.113, 39.126, 44.45, 45.65, 48.135, 51.46
- unanimis* Tr.: 13.105, 14.95, 15.156, 18.44, 19.56, 26.84, 134, 31.10, 39.08, 13, 41.48, 42.90, 44.151, 47.104, 48.95, 52.30
- uncana* Hb.: 08.58
- uncula* Cl.: 03.07, 13.53, 109, 154, 14.100, 121, 18.46, 19.105, 20.21, 21.11, 36, 26.85, 97, 135, 31.11, 32.59, 34.21, 36.44, 39.73, 121, 42.54, 48.92
- undata* Frr.: 43.131
- undulana* Hb.: se: *revayana* Sc.
- undulata* L.: 02.60, 03.27, 06.133, 09.20, 11.23, 113, 12.122, 13.56, 71, 73, 136, 14.13, 15, 157, 16.160, 18.47, 152, 20.07, 22.09, 61, 25.95, 26.138, 30.108, 31.13, 33.91, 35.129, 38.157, 39.125, 44.154, 48.85, 92, 50.98
- undulella* F. R.: 03.58
- unicolor* Hfn.: 03.62, 13.143, 21.57, 31.15, 40.52, 44.66, 45.134
- unidentaria* Hw.: se: *ferrugata* Cl.
- unifasciata* Hw.: se: *bifasciata* Hw.
- unionalis* Hb.: 33.143(i)
- urticae* L. (Aglais): 02.16, 03.04, 08.87, 111, 09.11, 11.06, 13, 12.49, 13.36, 89, 14.31, 18.108, 22.18, 29.24, 39, 32.16, 19, 33.55, 137, 142, 34.21, 103, 124, 35.31, 37.51, 40.80, 154, 43.27, 46.156, 47.33-34, 104, 48.57, 90, 49.97-98, 51.131-34
- alba* Rayn.: 49.97, 51.131
  - atrebatus* Bdv.: 51.132-34
  - erythrophaea* Fritsch (*extrema* Schönf.): 49.97
  - flavotessellata* Rayn.: 51.131-32(i)
  - ichnusoides* Selys: 29.39, 32.19, 33.142, 47.33-34(i), 49.97, 51.132-34
  - impuncta* Lpk.: 51.131-32(i)
  - magnipuncta* Rayn.: 51.131-32 (i)
  - nigricaria* Hw.: 51.132-34
  - nubilata* Rayn.: 51.131-32(i)
  - parvipuncta* Rayn.: 51.132-33(i)
  - polaris* Stdgr.: 03.04, 32.19
  - pseudo-connexa* Cab.: 51.131-32(i)
  - ab.*: 29.24(i), 47.34(i), 49.98(i)
- urticae* Esp. (Spil.): 07.36, 13.141, 14.12, 15.28, 21.54, 40.51, 46.158, 47.104-05, 48.136

V

- vaccinii* L.: 13.52,108, 14.12,99, 16.43, 18.87-88, 19.103, 20.21, 26.49,135, 30.113, 39.16, 48.57,91, 49.32
glabrioides Fuchs: 30.113
obscura Tutt: 13.52
spadicea Hb.: 30.113
suffusa Tutt: 30.113
vacculella F. R.: 17.22
valerianata Hb.: 11.09, 12.89, 13.138, 16.44, 20.13, 21.12, 26.140, 36.57, 45.129, 48.95
valeriella Snell.: 21.15, (22).72
variata Schiff.: 03.27, 13.136, 14.13,126,157, 18.20, 20.08, 21.30, 26.47, 35.13, 36.56, 39.125, 43.148, 48.85,92, 51.44
stragulata Hb.: 51.44
variella Stph.: 24.98
vau-album Schiff.: se: *l-album* Esp.
vau-punctatum Esp.: 31.06(i),16,132, 32.28,38, 39.16
vectisana Westw.: 50.156
velitaris Rott.: 39.99
velocella Dup. *aterrimella* Rbl.: 24.99
venosata F.: 03.08, 14.26,159, 16.44, 20.12,24, 23.11, 26.86,140, 28.152, 39.08,128, 40.116, 43.46, 44.47, 48.92, 50.98, 52.30
venustula Hb.: 17.22, 19.105, 36.56, 39.121, 44.151, 45.136, 52.30
verbascella Hb.: 17.22
verbasci L.: 13.109, 19.104, 31.04,131, 39.121
vernana Hb.: 13.141, 21.54, 50.47,149-51(i), 52.119
versicolor Bkh.: 36.53, 37.117, 38.119, 39.12, 41.47, 42.90, 44.137, 52.77-78
aethiops Heyd.: 36.53
versicolora L.: 07.29, 13.126, 18.135, (21).32, (22).36, 25.100, 26.131, 41.43,60,150, 45.135-36, 46.136, 52.22
vespertaria F. (Epione): se: *parallelaria* Schiff.
vespertaria Thnbg. (Lar.): se: *parallelolineata* Retz.
vespiformis L. (*asiliformis* Rott.): 03.60, 15.30, 21.57
vestigialis Rott.: 13.95, 14.40, 17.60, 19.52, 26.46-47, 31.10, 35.60, 129, 39.11, 45.85, 46.13
albidior Pet.: 45.85
nigra Tutt.: 45.85
vetulata L.: 12.56, 13.136, 14.157, 15.114, 16.118, 18.72,153, 20.07, 21.10, 24.158, 26.138, 28.151, 30.123, 31.13, 37.89,91,120, 38.50, 39.125, 41.76, 42.110, 43.147, 44.61,154
vetusta Hb.: 11.34, 12.50, 13.36,109, 14.99, 18.88, 19.104, 26.46-48, 135, 30.113, 35.129, 39.16, 42.53,90
v-flava Hw.: 15.155
vibicaria Cl.: 12.123, 13.44,55,147, 14.13,58,103,121, 18.47, 19.134, 21.36, 35.66, 41.156, 44.139, 52.30

- viburniana* F.: 08.58, 24.99
galiana Curt.: 24.99
viciae Hb.: 30.24, 31.83, 42.56
caecula Stdgr.: 30.24(i), 42.56
viginti-punctatus Retz: (21).08
villica L.: 07.36, 21.54, 25.55
villorella Ochs.: 02.59, 03.62, 15.29, 21.57, 35.67, 39.08, 46.05,
 51.45
viminalis F.: 13.66, 96, 14.94, 15.49, 19.54, 23.09, 85, 26.84, 29.08,
 30.105, 31.10, 135, 33.91, 35.64, 39.08, 12.40, 42.72, 51.45, 52.92
suffusa: 29.07-08(i)
viminettella Zell.: 26.19
vinula L.: 07.30, 09.95, 10.39, 11.07, 13.91, 14.36, 18.131, 21.30,
 26.46, 30.72, 32.36, 35.18, 32.60, 37.54, 43.27, 45.85, 46.13
violata Thmbg.: se: *decorata* Schiff.
violellus Z.: 29.143
virens L.: 03.25, 11.111, 121, 13.66, 74, 146, 14.24, 97, 19.99, 144,
 20.20, 26.47, 31.11, 35.129, 38.126, 157, 39.08, 14, 42.51
viretata Hb.: 13.136, 14.104, 16.44, 19.136, 20.23, 21.37, 25.95,
 26.86, 138, 27.22, 31.13, 37.124, 39.40, 125, 42.72, 43.147, 47.107,
 52.30
virgata Hfn.: 08.84, 09.96, 13.55, 112, 127, 14.104, 17.60, 18.47,
 19.135, 20.23, 26.86, 137, 28.34, 35.123, 129, 39.125, 43.146,
 44.153, 45.89, 50.98, 51.46
virgaureae L.: 00.53, 02.21, 03.24, 08.111, 09.110, 11.34, 13.69,
 90.149, 14.33, 16.41, 120, 18.64, 73, 112, 153, 21.30, 36, 22.60,
 24.159, 26.82, 33.56, 37.53, 41.152, 155, 48.90, 49.100
ab.: 13.69, 49.100(i)
virgaureana Tr.: 44.145
virgaureata Dbld.: 43.131-32, 47.43-45(i)
virgularia Hb.: se: *seriata* Schr.
viridana L.: 26.48, 52.132
viridaria Cl. (Proth.): 13.37, 110, 14.100, 121, 15.119, 19.106, 123,
 20.21, 24.158, 26.135, 31.11, 33.91, 35.65, 39.08, 121, 51.45
viridaria F. (Cid.): se: *pectinataria* Knoch
viridata L.: 02.60, 11.08, 35, 13.37, 14.102, 16.43, 18.46, 19.132,
 30.72, 31.12, 39.73, 123, 43.145, 155, 46.05, 52.92
viscariae Schütze: se: *amaurella* Her.
viscariella Stt.: (21).07
vittata Bkh.: se: *lignata* Hb.
vulgata Hw.: 13.138, 14.159, 20.12, 30.73, 39.128, 44.48, 46.120,
 47.104
atropica Dann.: 44.48
vulnerariae Zell.: 43.25(i)

W

- w-album* Knoch: 94.91, 00.54, 02.23, 09.110, 11.111, 12.122, 13.90, 117, 14.33, 16.41, 118, 17.59, 18.41, 64.111, 19.63, 20.17, 23.08, 26.82, 129, 34.129, 37.52, 38.50, 39.37, 40.115, 149, 41.144, 42.72, 110, 44.149, 47.124, 48.89-90
albovirgata Tutt: 47.124(i)
- wahlbomiana* L.: 30.12
- wauaria* L.: 08.84, 13.67, 141, 15.27, 21.53, 26.47, 40.51, 48.93
- woeberiana* Schiff.: 08.58
- woolhoepiella* Stt.: 44.146

X

- xanthographa* F.: 13.95, 14.40, 19.51, 24.159-60, 25.84, 26.46-48, 30.105, 35.60, 39.10, 48.57
funerea Gru.: 25.84, 26.46
- xanthomelas* Esp.: 07.42, 18.108, 29.24, 32.19, 21, 36.51, 37.51, 38.152, 44.16
japonica Stich.: 38.152
- xenia* Her.: 44.146

Y

- yamamai* Guer.: 06.23
- yeatiana* F.: 08.58
- ypsilon* Rott.: 13.65, 95, 14.40, 18.19, 19.04, 52, 26.46-48, 30.105, 31.24, 35.60, 129, 39.11, 48.91, 49.32, 50.97, 51.41, 52.36

Z

- zelleri* Joan.: 15.155 (som *anella* Schiff.), 43.156
- zelleriella* Snell.: 27.16(?)
- zephyrana* Tr.: 39.150 (meget tvivlsom)
- zephyrella* Hb.: (21).13
- zetterstedtii* Zell.: se: *calodactyla* Schiff.
- ziczac* L.: 07.31, 09.95, 11.07, 13.92, 149, 14.36, 18.42, 132, 32.36, 33.91, 37.54, 41.153, 45.85, 48.91
- zollikoferi* Fr.: 38.119, 39.13, 37-38, 144, 40.52, 41.47, 52.22
- zonaria* Schiff.: 00.58, 02.60, 07.10, 09.110, 13.140, 15.26, 18.20, 48, 20.25, 21.51, 22.63, 26.141, 35.13, 38.31, 39.08, 45.130, 46.13, 48.93, 52.92, 119
-

Olaf Bagers Antikvariat

Skindergade 20 — Tlf. Palæ 8066 — København K.

køber og sælger

naturhistorisk faglitteratur, tidsskrifter, leksika, ordbøger m. v. på alle sprog.

Skriv til os!

Besøg os, fri adgang til reolerne. Kataloger sendes på forlangende

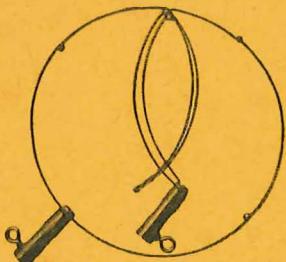
Ældre årgange af „Flora og Fauna“

fås ved henvendelse til

overlærer Knud Juul, Provstebakken 24, Hasle.

1899, 1901, 1908, 1919 og 1943 er udsolgt og af en del årgange
er kun meget få tilbage.

Medlemmer af de foreninger, der har »Flora og Fauna« som medlemsblad, får betydelig rabat.

Den rigtige, sammenfoldelige
ketsjerring. Let og solid, straks
klar til brug Kr. 9,50

Holger Lennild

Frøbels Allé 1, København F

Tlf. Fasan 2702

Insektnåle,

sorte og hvide, minutien- og etiketttestifter i fineste kvalitet
(originale tyske) **til billige priser.**

Svend Lyngtved Vibevænget 50, Søborg. Tlf. Bagsv. 1793

INDHOLDSFORTEGNELSE

	Side
Høegh-Guldberg, O., & Jeppesen, G. Dam: Om Anholt, og specielt om sommerfuglene dør	33
Henriksen, H. J.: Sommerfugle i Frøslev Mose	42
Langer, T. W.: Nogle sommerfugleformer	43
Hansen, A.: Om floraen på øen Nyland i det sydfynske øhav	45
Foreningsmeddelelser	49
Mindre meddelelser	49
Anmeldelser	51
Langer: Index (tillæg med særligt paginering) s. 65–76.	

FLORA OG FAUNA udsendes med 4 hæfter om året til medlemmerne af de tilsluttede foreninger. Abonnement kan desuden tegnes i boghandelen eller ved henvendelse til redaktionen.

Abonnementspris 15 kr. pr. årgang.

Formændene for de foreninger, der har Flora og Fauna som medlemsblad:

- Jylland: Overlærer *Knud Juul*, Provstebakken 24, Hasle.
- Sjælland: Overlærer *P. K. Nielsen*, Sorøvej 21, Slagelse.
- Fyen: Lektor *Niels Foged*, Aarestrupsvæj 20, Odense.
- Lolland-Falster: Inspektør *G. Dybkjær*, Stubbekøbingvej 47, Nykøbing F.
- Bornholm: Overlærer, Redaktør *Th. Sørensen*, Aakirkeby.
- Lepidopterologisk Forening: Viceinspektør *P. L. Jørgensen*,
*J. C. Schiødt*es vej 10, København F.

Redaktionens adresse: Skjærsøvej 5, Risskov

Udsendt 20. 6. 1956